

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Таврійського національного
університету імені В.І. Вернадського

Валерій БОРТНЯК

ВИСНОВОК

Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського щодо дисертації
**Слюсаренко Вікторії Євгенівни "Механізм формування інституту партнерства
держави, бізнесу і третього сектору в Україні"** на здобуття наукового ступеня доктора
наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ № 8/2025

міжкафедрального семінару Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського
від 21 січня 2026 р.

ПРИСУТНІ:

від кафедри публічного управління туризму та готельно-ресторанної справи:
І.О.Петровська, к.е.н., доцент, завідувач кафедри; О.У.Безчасний, д.е.н., доцент, доцент
кафедри; О.Л.Євмешкіна, д.держ.упр., професор, професор кафедри; В.Г.Горник,
д.держ.упр., професор, директор Навчально-наукового інституту управління, економіки та
природокористування, професор кафедри; О.О.Шевченко, д.держ.упр., професор, професор
кафедри; О.В.Клименко, д.держ.упр., доцент, доцент кафедри; С.В.Сімак, д.держ.упр.,
професор, професор кафедри; М.З.Масик-Бесова, к.держ.упр., доцент кафедри; В.С.Жук,
к.держ.упр., доцент, доцент кафедри;

від кафедри фінансів і обліку: А.В.Путінцев, к.е.н., доцент, завідувач кафедри;
Н.Ф.Чечетова, д.е.н., професор, професор кафедри;

від кафедри менеджменту та міжнародних економічних відносин: П.І.Безус, к.е.н.,
доцент, завідувач кафедри; В.І.Надрага, д.е.н., професор, професор кафедри; І.Г.Бакаєва,
к.е.н., професор, професор кафедри.

Присутні на засіданні 14 осіб (всього 8 докторів наук, 6 кандидатів наук), у тому числі
5 докторів та 2 кандидати наук з державного управління.

СЛУХАЛИ: доповідь Слюсаренко В.Є. про дисертаційну роботу на тему "Механізм
формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні", подану на
здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02
– механізми державного управління. Тема затверджена Вченою радою Таврійського
національного університету імені В.І. Вернадського 27 червня 2024 року, протокольне
рішення № 17.

Здобувач не проходив підготовку в докторантурі, а самостійно підготував докторську
дисертацію. Її рецензентами виступили:

- Євмешкіна О.Л., д.держ.упр., професор, професор кафедри публічного управління,
туризму та готельно-ресторанної справи;

- Сімак С.В., д.держ.упр., професор, професор кафедри публічного управління,

туризму та готельно-ресторанної справи;

- Шевченко О.О., д.держ.упр., професор, професор кафедри публічного управління, туризму та готельно-ресторанної справи.

ДОПОВІДЬ ЗДОБУВАЧА:

Шановний головуючий, шановні учасники міжкафедрального семінару, присутні!

На Ваш розгляд виноситься дисертаційне дослідження на тему "Механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні".

Актуальність теми дослідження визначається тим, що ефективне функціонування інституту тристороннього партнерства є основою для входження України до Європейського Союзу, допоможе подолати системні виклики, що постали перед сучасним державним управлінням. Це, звичайно, обумовлює необхідність розв'язання завдань, які вимагають формування нових ефективних механізмів і форм взаємодії владних, підприємницьких і громадських структур, що ґрунтуються на балансі інтересів і принципах максимізації взаємних переваг від співпраці, що можна назвати принципом позитивної суми, оскільки кожна зі сторін від співпраці отримує більше, ніж могла б досягти поодиночки. Зазначене, своєю чергою, викликає необхідність докорінної перебудови, яка б змінила саму суть державної політики, функції організаційних структур, що обслуговують ці процеси, приведення останніх до стану самоорганізації, що посприє множинному створенню точок біфуркації, в яких незворотно відбуватиметься стрибкоподібне якісне перетворення структурних елементів функціонування української системи.

Питання соціального партнерства були предметом наукових розвідок В. Албеди, А. Балабанової, М. Вебера, В. Варнавської, В. Гостеніної, Н. Громадської, О. Грішнова, Т. Дерев'ягіної, І. Дубровського, В. Жернакова, В. Жукова, Г. Задорожного, Р. Кнаака, О. Ковриги, А. Колота, В. Комаровського, П. Кудюкіна, Б. Максимова, Л. Міляєвої, В. Мітрохіна, В. Міхєєва, Д. Неліпи, О. Нетеребського, В. Новикова, Ю. Одегова, Ю. Ольсевича, Г. Осового, Н. Піроженко, Б. Пономаренка, О. Садової, Г. Семігіна, А. Сіленко, В. Скуратівського, В. Смолькова, А. Федуліна, В. Цвиха, М. Черниш, С. Чучі, М. Шевченка, Л. Шинелевої, Л., Ярової. Проблеми соціального діалогу, який є також проявом соціального партнерства, вивчали: В. Варениця, В. Давиденко, Н. Діденко, Д. Неліпа, В. Співак, В. Цвих. Питання громадянського діалогу, державно-громадського партнерства висвітлюються в працях: В. Алексейчук, С. Городецької, Н. Липовської, В. Надраги, І. Письменного.

Інститут державно-приватного партнерства досліджували: А. Долгов, Г. Борщевський, Р. Шабаєв, Т. Матаєв, О. Вільямсон, В. Варнавський, Д. Делмон, І. Запатріна, В. Лихачов, В. Мамонова, Т. Пахомова, Н. Піроженко, П. Шилепницький та інші. Вивчення міжсекторного партнерства започаткували: Д. Хатчінсон, М. Уорнер, П. Грінер, Д. Сельскі, Б. Паркер.

Також феномен трипартизму розглядався в працях, пов'язаних з вивченням соціальної відповідальності, такими науковцями, як: А. Керролл, В. Фредерік, Д. Свансон, Р. Фрімен, Р. Стурер, Ю. Бегма, В. Воробей, І. Журавська, А. Зінченко, С. Мельник, О. Полякова, М. Саприкіна, П. Яницький, В. Звонар, Аян Ерс і Джон Брейтуейт. Однак, незважаючи на численні дослідження процесу партнерства держави, бізнесу і третього сектору та розширення практики впровадження проектів і програм, що базуються на цьому механізмі, проблема якісного теоретико-методологічного обґрунтування їх взаємодії, як і раніше, потребує свого вирішення.

Метою дисертаційної роботи є розроблення теоретико-методологічних положень щодо механізму формування інституту партнерських відносин держави, бізнесу та «третього сектору» та практичних рекомендацій щодо вдосконалення оцінки ефективності функціонування інституту міжсекторного партнерства

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- проаналізувати стан і основні проблемні формування та розвитку інституту партнерських відносин держави, бізнесу та третього сектору як системи та механізму на території, де воно здійснюється, та його вплив на розвиток ефективного суспільства;

- сформувати концепцію підвищення ефективності інституту партнерських відносин держави бізнесу та третього сектору на території, де воно здійснюється, та в державі в цілому;

- виявити й проаналізувати моделі і форми інституціалізації партнерства, що застосовуються в зарубіжній практиці, оцінити можливості їх використання в українських умовах;

- розробити модель ефективного функціонування інституту партнерства держави, бізнесу та третього сектору;

- сформувати механізм управління і розвитку інституту партнерських відносин держави, бізнесу та третього сектору;

- розвинути організаційно-економічний механізм управління з урахуванням інституціоналізації партнерських відносин держави, бізнесу та третього сектору;

- здійснити класифікацію форм і методів регулювання розвитку тристороннього партнерства шляхом структурування за рівнем розподілу повноважень між партнерами;

- обґрунтувати основні напрями інституційного забезпечення функціонування механізму реалізації регіональної політики розвитку тристороннього партнерства;

- розробити методичні рекомендації щодо вдосконалення оцінки ефективності функціонування інституту партнерства державних структур, бізнес-структур та третього сектору.

Об'єкт дослідження – інституалізація партнерських відносин держави, бізнесу та третього сектору.

Предмет дослідження – механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу та третього сектору в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробленні в розробленні теоретико-методологічних положень механізму формування інституту партнерства держави, бізнесу та третього сектору.

уперше:

- розроблено тристоронню модель ефективних партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» на території, де вона здійснюється із наступним впливом на ефективний розвиток суспільства, динамічною силою якої є збільшення переваг учасників, генерування ресурсів, формування інститутів розвитку, впровадження інновацій як каталізаторів процесів взаємодії учасників партнерства для забезпечення ефективного розвитку територій на якій воно здійснюється та держави в цілому. Доведено, що ефективність функціонування вадромоделі забезпечується виникненням синергетичного ефекту як результату перетину чотирьохсторонніх відносин: особа - бізнес - влада - громадські об'єднання;

- розроблено концепцію підвищення ефективності функціонування інституту партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» шляхом обґрунтування модернізації системи партнерської взаємодії учасників, під якою розуміється сукупність теоретико-методологічних положень і алгоритмів дій, спрямованих на вдосконалення застосовуваних моделей, механізмів, інструментарію з метою підвищення ефективності взаємодії держави, бізнесу, «третього сектору» в Україні, формування простору гармонійного природного розвитку;

удосконалено:

- механізм управління розвитком партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» на території, де він здійснюється, який, на відміну від застосовуваних механізмів, базується на ідентифікації понять індивідуальних і громадських переваг, на співвіднесенні учасниками сукупних переваг, що розглядаються як приріст матеріальних і нематеріальних благ. Показано, що особливістю даного механізму є наскрізна поетапна реалізація заходів, спрямованих на виявлення територіальних особливостей партнерської взаємодії всіх учасників; розвиток інституційного середовища на території здійснення трипартизму;

забезпечення взаємовигідної та ефективної співпраці стратегічних партнерів. Механізм дозволяє при виявленні відхилень у досягненні цілей та реалізації завдань системи партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» на території, де він здійснюється, скорегувати дії учасників і напрямки діяльності партнерства;

- оцінку ефективності партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» на території де воно здійснюється, зокрема розроблено методичні рекомендації щодо здійснення такої оцінки, в яких сформована система оціночних показників(СОП), що включає: підсистему, в яку входять показники та індикатори, що дозволяють провести оцінку рівня вирішення тактичних завдань, і підсистему, показники якої дозволяють оцінити ефективність взаємодії учасників партнерства. Виділено рівні ефективності партнерської взаємодії учасників: індивідуальна ефективність, функціональна ефективність, загальна ефективність. Визначено, що об'єктивність і результативність оціночних процедур забезпечуються за допомогою формування системи принципів, основними з яких є принципи збалансованості, вимірності стратегічної мети і тактичних задач партнерства, єдності методологічної бази СОП, багатокритерійності СОП, індикативного подання показників, забезпечення багаторівневої оцінки ефективності партнерства та ін. Розроблено методику визначення інтегрального показника ефективності партнерської взаємодії, застосування якої на практиці дозволить використовувати типовість територій;

- напрями інституційного забезпечення функціонування механізму реалізації регіональної політики розвитку тристороннього партнерства шляхом виокремлення методів формування комунікацій з громадськістю (аутсорсинг, фандрейзинг, ефективний менеджмент) та напрямів щодо: підвищення статусу тристороннього партнерства; розширення сторін партнерства шляхом включення організацій «третього сектору» як радників з питань сталого розвитку; забезпечення ефективного контролю за виконанням рішень; удосконалення механізмів інформування державних службовців і громадськості про партнерство і про сталий розвиток; розширення тематики партнерства та інші;

дістали подальшого розвитку:

- організаційно-економічний механізм розвитку підприємницьких структур як основного джерела доходів бюджетів всіх рівнів на території, де здійснюється міжсекторна взаємодія, що впливає на рівень фінансування а відтак і вирішення нагальних проблем. Доведена особлива важливість застосування даного механізму в сучасних умовах пошуку зростання потенціалу територій. Застосування даного механізму розширює можливості ресурсного забезпечення управління процесами партнерської взаємодії учасників та реалізації вироблених нами стратегій. Розроблений механізм включає комплекс методів, інструментів, важелів і показників, що створює основи для застосування різних алгоритмів дій у відповідності або невідповідності розвитку бізнес-структур. У першому випадку - це стабілізація і посилення позитивних змін, що веде до зростання впливу фінансів та інновацій в економіці території де здійснюється партнерська взаємодія, в другому - прийняття і реалізація управлінських рішень, спрямованих на розвиток територій та держави в цілому;

- принципи ефективного суспільства в контексті адаптації міжнародного досвіду до української практики здійснення міжсекторного партнерства шляхом виокремлення принципів, на яких здійснюється міжсекторна взаємодія;

- моделі і форми партнерства, зокрема, визначено умови реалізації інтегрованих моделей соціальної відповідальності учасників партнерства, утворених з урахуванням диференціації рівня територіально-просторового розвитку України, склад і особливостей учасників партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» в Україні;

- аналіз основних проблем при формуванні інституту тристороннього партнерства держави, бізнесу і «третього сектору», пов'язаних з просторово-економіко-соціокультурними та екологічними проблемами. Зокрема, визначена ключова проблема: неефективність партнерських відносин влади бізнесу та «третього сектору», нерозвиненість організаційно-інституційного супроводу процесів взаємодії учасників партнерства як основи забезпечення

інноваційного розвитку економіки території на якій воно здійснюється, високої якості життя населення.

Узагальнення результатів дослідження дозволяє сформулювати низку висновків і рекомендацій, що мають теоретичне і практичне значення.

1. Досліджено стан та основні проблеми формування та розвитку інституту партнерських відносин держави, бізнесу та «третього сектору» як системи та механізму на території де воно здійснюється та його вплив на розвиток ефективного суспільства. Здійснено теоретичний аналіз розвитку міжсекторних партнерських відносин від суто двосторонніх до тристоронніх, що пройшли складний еволюційний процес у нестабільних умовах та структурних інституційних обмеженнях. Обґрунтовано їх різні форми та моделі, набуті залежно від часу, а управління взаємодією відбувається за допомогою численних механізмів та інструментів.

Виокремлено головні проблеми формування та розвитку інституту міжсекторного партнерства: взаємодія є багатофункціональною і багатоаспектною соціально-еколого-економічною системою, що розглядається в кількох аспектах як специфічна корпорація, ресурс модернізації економіки; складність та неоднозначність відносин влади, бізнесу і третього сектору в Україні; неефективність розподілу ресурсів, що поряд зі зниженням інвестиційних потоків та швидкими темпами тінізації економіки не сприяють забезпеченню інноваційного розвитку територіальних економічних систем і створенню більш комфортних умов життя населення; недосконалість унормованості міжсекторної взаємодії та відсутність найважливіших інститутів її розвитку не забезпечують умов для підвищення ефективності партнерської взаємодії; інертність органів влади в питаннях гармонізації партнерської взаємодії, обопільна недовіра представників секторів гальмують розвиток інституту трипартизму.

2. Сформовано концепцію підвищення ефективності інституту партнерських відносин держави бізнесу та «третього сектору» на території де воно здійснюється та в державі в цілому, в якій обґрунтовано модернізацію системи партнерської взаємодії учасників, що означає сукупність теоретико-методологічних положень і алгоритмів дій, спрямованих на вдосконалення застосовуваних моделей, механізмів, інструментарію з метою підвищення ефективності взаємодії держави, бізнесу, «третього сектору» в Україні, формування простору гармонійного природного розвитку. Концепція основана на принципах соціальної дії, соціальної солідарності, соціального обміну, попередження конфліктів, дотримання конструктивного діалогу, взаємної довіри, мобілізації ресурсів усіма суб'єктами тристороннього партнерства, відкритості й прозорості, запобігання корупції, самоорганізації суспільства, субсидіарності, верховенства закону, цифровізації, партнерського мислення, взаємної відповідальності. Міжсекторне партнерство розглядається як самоорганізований інститут, унормований на законодавчому рівні та звичаєвими правилами, що склались історично для вирішення ключових проблем життєдіяльності громадян, гармонізації інтересів суспільства, держави та бізнесу. Міжсекторне партнерство має вертикальні (взаємодія суб'єктів на мікро-, макро- та мезорівнях) й горизонтальні (взаємодія суб'єктів на територіальному та галузевому рівнях) відносини та ефективно функціонує завдяки існуючим інноваційним елементам інфраструктури трипартизму – «Prozorro», «E-data», «Data.gov.ua», «Відкритий бюджет», «Відкрите місто», ЦНАПи, «Цифрове місто», DITO, «Відкриті дані», «Електронна демократія», Microsoft CityNext, Civil society app та інші. Дані інноваційні інструменти сприяють узгодженню міжсекторної взаємодії задля ефективного розвитку територіальних громад, та українського суспільства в цілому.

3. Здійснено аналіз та виявлено моделі і форми інституціалізації партнерства, що застосовуються в зарубіжній практиці. Зокрема, такі елементи *моделі* як: стандартизація процесів реалізації проектів міжсекторної взаємодії і типологізація внутрішньодержавних територій за рівнем розвитку такого виду партнерства на основі застосування інтегрованих показників; створення єдиної мотиваційної платформи узгодження інтересів учасників, що є

потужним активатором розвитку різних еколого-економічних та соціальних систем; розвиток контрактних відносин між державою та бізнесом; *форми*: взаємодія у формі благодійницької інкорпорованої організації (інноваційна форма громадянської самоорганізації у Сполученому Королівстві); органи місцевої самоорганізації населення (Польща); захист прав мешканців (Швеція); сусідські співтворарства (США, ЄС).

Здійснено оцінку можливостей їх використання в українських реаліях. Насамперед, узгодження нормативно-правової бази, яка б врегульовувала питання: права власності; податкової системи та адміністрування податків; діяльності господарюючих суб'єктів, монополістів та природних монополістів зокрема; дбайливого використання надр; наповнення бюджетів усіх рівнів. Утворення органів самоврядування населення, що дозволяють знизити навантаження на державні органи.

Різноманітність форм і моделей трипартизму, які з різним ступенем успішності застосовуються у світовій практиці, при перенесенні в українські реалії породжує проблему економічного вибору. Ефективність використання міжсекторної взаємодії обмежується низкою умов: забезпеченням прозорості та об'єктивності процесів і результатів партнерської взаємодії; запобіганням формування корупційних схем взаємодії державних і підприємницьких структур, де громадськість має обмежений доступ до інформації.

4. Розроблено модель ефективного функціонування інститутів партнерства держави, бізнесу та «третього сектору». Застосування її впливає на ефективність публічного управління, а також на збільшення переваг учасників взаємодії, генерування ресурсів, формування інститутів розвитку, впровадження інновацій як каталізаторів процесів взаємодії учасників партнерства для забезпечення ефективного розвитку територій на якій воно здійснюється та держави в цілому. Доведено, що ефективність функціонування моделі забезпечується виникненням синергетичного ефекту як результату перетину чотиристоронніх відносин: особа - бізнес - влада - громадські об'єднання.

5. Сформовано механізм управління і розвитку інституту партнерських відносин держави, бізнесу та «третього сектору». Даний механізм оснований на ідентифікації понять індивідуальних і громадських переваг, на співвіднесенні учасниками сукупних переваг, що розглядаються як приріст матеріальних і нематеріальних благ. Показано, що особливістю даного механізму є наскрізна поетапна реалізація заходів, спрямованих на виявлення територіальних особливостей партнерської взаємодії всіх учасників; розвиток інституційного середовища на території здійснення трипартизму; забезпечення взаємовигідної та ефективної співпраці стратегічних партнерів. Розроблений механізм дозволяє при виявленні відхилень у досягненні цілей та реалізації завдань системи партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» на території, де він здійснюється, скорегувати дії учасників і напрямки діяльності партнерства.

6. Удосконалено організаційно-економічний механізм управління з урахуванням інституціоналізації партнерських відносин держави, бізнесу та «третього сектору». Доведена особлива важливість застосування даного механізму в сучасних умовах пошуку зростання потенціалу територій. Застосування даного механізму розширює можливості ресурсного забезпечення управління процесами партнерської взаємодії учасників та реалізації вироблених нами стратегій. Розроблений механізм включає комплекс методів, інструментів, важелів і показників, що створює основи для застосування різних алгоритмів дій у відповідності або невідповідності розвитку бізнес-структур. У першому випадку - це стабілізація і посилення позитивних змін, що веде до зростання впливу фінансів та інновацій в економіці території де здійснюється партнерська взаємодія, в другому - прийняття і реалізація управлінських рішень, спрямованих на розвиток територій та держави в цілому.

7. Здійснено класифікацію форм і методів регулювання розвитку тристороннього партнерства шляхом структурування за рівнем розподілу повноважень між партнерами, а саме: контракти на послуги (обумовлюють участь приватного партнера лише в наданні певних послуг за проектом, розробляються на короткі проміжки часу і залишають

координацію дій та відповідальність за інвестування за державним сектором); контракти на управління (відповідальність за управління та підтримання проєкту передається приватному сектору, а інвестування залишається за державою); лізинг (більшість комерційних ризиків приймає на себе приватний партнер); спільне підприємство; контракти BOT (Build Operate Transfer) (приватний сектор здійснює будівництво та управління об'єктом, але права власності переходять до держави); контракти DBOF (приватний партнер здійснює розроблення (проєктування), будівництво, управління та фінансування проєкту, а вкладені гроші повертає лише за рахунок платежів держави); концесійні контракти (приватний партнер повертає інвестиції, стягуючи плату з користувачів або через субвенції держави).

8. Обґрунтовано основні напрями інституційного забезпечення функціонування механізму реалізації регіональної політики розвитку тристороннього партнерства.

Держава як суб'єкт тристороннього партнерства починає реалізовувати покладену на неї функцію, продукуючи нормативно-правові акти, які покликані:

- визначити порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики;
- сприяти діяльності інститутів громадянського суспільства, їх участі у формуванні та реалізації державної політики;
- забезпечити доступ до публічної інформації;
- запобігти та протидіяти корупції;
- підвищити якість надання адміністративних та соціальних послуг;
- впровадити технології електронного урядування та розвивати електронну демократію.

Найбільшу підтримку громадськості отримали заходи держави, спрямовані на:

- впровадження пілотних ініціатив, пов'язаних з наданням інформації про бюджет у відкритій та доступній формі («Відкритий бюджет» підтримали понад 95% учасників обговорення);
- розроблення проєкту закону щодо участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення та створення єдиного вебпорталу декларацій про доходи, майно і витрати державних службовців (підтримали 92% учасників обговорення);
- розроблення порядку оприлюднення відкритих урядових даних в Інтернеті та пропозицій про внесення змін до постанов уряду щодо удосконалення процедури проведення консультацій з громадськістю, створення та діяльності громадських рад при органах виконавчої влади, сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади (підтримали 90% учасників обговорення).

Основні напрями інституційного забезпечення функціонування механізму реалізації регіональної політики розвитку тристороннього партнерства такі:

- підвищення статусу тристороннього партнерства, зокрема закріплення його на рівні Конституції; у Конституції, до речі, не прописаний устрій як такий, усе завершується загальними фразами про демократію і унітарність;
- обережне розширення сторін партнерства шляхом включення організацій «третього сектору» як радників з питань сталого розвитку;
- забезпечення ефективного контролю за виконанням рішень (зокрема, шляхом незалежного моніторингу громадськими організаціями);
- удосконалення механізмів інформування державних службовців і громадськості про партнерство і про сталий розвиток (у тому числі проведення інформаційної кампанії серед чиновників профільних органів виконавчої влади);
- розширення тематики партнерства питаннями екологічної політики та залучення до процесу переговорів профільних виконавчих органів влади;
- модернізація механізмів обговорення та лобювання рішень сторін трипартизму;
- сприяння деолігархізації процесу прийняття рішень і їх виконанню.

9. Розроблено методичні рекомендації щодо вдосконалення оцінки ефективності функціонування інституту партнерства державних, бізнес структур та «третього сектору». Сформована система оціночних показників (СОП), що включає: підсистему, в яку входять показники та індикатори, що дозволяють провести оцінку рівня вирішення тактичних завдань, і підсистему, показники якої дозволяють оцінити ефективність взаємодії учасників партнерства. Виділено рівні ефективності партнерської взаємодії учасників: індивідуальна ефективність, функціональна ефективність, загальна ефективність. Визначено, що об'єктивність і результативність оціночних процедур забезпечуються за допомогою формування системи принципів, основними з яких є принципи збалансованості, вимірності стратегічної мети і тактичних задач партнерства, єдності методологічної бази СОП, багатокритерійності СОП, індикативного подання показників, забезпечення багаторівневої оцінки ефективності партнерства та ін. Розроблено методику визначення інтегрального показника ефективності партнерської взаємодії, застосування якої на практиці дозволить використовувати типовість територій.

Результати дослідження можуть скласти теоретичну основу для практичного врахування взаємовідносин держави, бізнесу та громадського сектору, зокрема, в діяльності вищих та центральних органів державної влади при розробці прогностичних та стратегічних документів. Зокрема, теоретичні напрацювання та практичні рекомендації дисертації використані в діяльності Закарпатської обласної ради, Ужгородської міської ради, Закарпатської обласної державної адміністрації, в навчальному процесі Дніпровського державного університету внутрішніх справ, Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Основні положення дисертаційної роботи викладені в 43 публікаціях. З них 1 розділ у колективній монографії, 1 одноосібна монографія, 12 статей у наукових фахових виданнях України з державного управління, 7 статей у наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus, Web of Science, 5 тез доповідей у матеріалах наукових комунікативних заходів, 17 статей, опублікованих в інших виданнях, що додатково висвітлюють результати дисертації.

Такі були основні положення дисертації. На цьому доповідь закінчено. Дякую за увагу.

ЗАПИТАННЯ:

В.Г.Горник, д.держ.упр., професор. Запитання. У чому полягає актуальність дослідження тристороннього партнерства саме для України?

Відповідь. Дякую за запитання. Актуальність зумовлена необхідністю подолання системної недовіри між державними інституціями, бізнесом і громадянським суспільством, що гальмує перехід України до ефективного еколого-економічного розвитку. Тристороннє партнерство створює умови для синергії зусиль у стратегічному управлінні розвитком країни.

Т.В.Бельська, д.держ.упр., професор. Запитання. . Якою є мета дисертаційного дослідження?

Відповідь. Дякую за запитання. Розробити концептуальні та теоретико-методологічні положення формування інституту партнерства держави, бізнесу та третього сектору як умови досягнення ефективного соціального та економічного розвитку територій і держави в цілому.

С.В.Сімак, д.держ.упр., професор. Запитання. У чому полягає сутність феномену трипартизму, на відміну від державно-приватного партнерства?

Відповідь. Дякую за запитання. Трипартизм — це система багатосторонньої взаємодії, де поряд із державою та бізнесом ключову роль відіграє третій сектор — громадянські інституції. Саме їх участь забезпечує баланс інтересів, прозорість, зворотний зв'язок і адаптацію рішень до потреб громади.

О.Л.Євмешкіна, д.держ.упр., професор. Запитання. Які основні проблеми у

формуванні інституту партнерства в Україні були виявлені?

Відповідь. Дякую за запитання. Недосконалість нормативно-правової бази, високий рівень «тіньової економіки», відсутність сталої інституційної платформи для взаємодії, слабка довіра між секторами, а також розбалансованість ресурсного забезпечення на регіональному рівні.

О.В.Клименко, д.держ.упр., доцент. Запитання. Які методологічні підходи застосовано в дослідженні?

Відповідь. Дякую за запитання. Системний, інноваційний, синергетичний, процесний, економіко-кваліметричний підходи. Також використано методи соціологічного опитування, експертних оцінок, статистичного аналізу, моделювання та таблично-графічної інтерпретації даних.

В.І.Надрага, д.е.н., професор. Запитання. У чому полягає наукова новизна роботи?

Відповідь. Дякую за запитання. Вперше розроблено тристоронню модель ефективних партнерських відносин, механізму управління розвитком інституту партнерства, а також у пропозиції системи оцінних показників, що дозволяє враховувати інституційні та просторові особливості територій.

О.О.Шевченко, д.держ.упр., професор. Запитання. Як виглядає запропонована модель ефективного тристороннього партнерства?

Відповідь. Дякую за запитання. Це система узгоджених дій держави, бізнесу та громадянського суспільства з розподілом відповідальності, ресурсів і сфер впливу. Модель базується на принципах синергії, довіри та взаємовигоди і спрямована на формування простору сталого розвитку.

І.О.Петровська, к.е.н., доцент. Запитання. Яким є приклад практичного використання отриманих результатів?

Відповідь. Дякую за запитання. Розроблено інтерактивний паспорт муніципального розвитку бізнесу, алгоритм формування технопарків, територіальний бізнес-стандарт, а також методику інтегрального оцінювання ефективності партнерської взаємодії.

О.У.Безчасний, д.е.н., доцент. Запитання. Які індикатори застосовуються для оцінки ефективності міжсекторної взаємодії?

Відповідь. Дякую за запитання. Індекс людського розвитку, ВВП на душу населення, рівень безробіття, індекси економічної свободи, електронного урядування, індекс природного розвитку, а також інтегральний показник ефективності партнерства (СОП).

П.І.Безус, к.е.н., доцент. Запитання. Які ключові чинники визначають успіх формування ефективного суспільства через трипартизм?

Відповідь. Дякую за запитання. Прозорість дій, взаємна відповідальність сторін, децентралізація, активна роль громадських інституцій, справедливий перерозподіл ресурсів і довіра як основа сталого розвитку.

ВИСТУПИ:

О.Л.Євмешкіна, д.держ.упр., професор (рецензент).

Говорячи про актуальність теми дисертації, слід відзначити, що досягнення Україною мети запровадження найвищих стандартів життя та виходу на провідні позиції у світі є, по суті, природною дорожньою картою в процесі впровадження реформ. Зазначене можливо здійснити за умови стійкої довіри між суспільними інститутами (особа, сім'я, родина, громада), бізнес структурами та державою в особі органів державного управління.

У дисертації сформувано концепцію підвищення ефективності інституту партнерських відносин держави бізнесу та третього сектору на території, де воно здійснюється, та в державі в цілому.

Достовірність і обґрунтованість висновків і рекомендацій, наведених в дисертаційній роботі, забезпечується використанням загальнонаукових і спеціальних методів дослідження.

Наукові положення і висновки дисертації сформульовані дисертантом на основі опрацювання значного обсягу законодавчих та інших нормативно-правових актів України, документів міжнародного права, аналітичних та статистичних матеріалів, експертних оцінок, енциклопедичних видань, вітчизняних та зарубіжних наукових публікацій, інтернет-джерел, власних досліджень автора. Достовірність і обґрунтованість отриманих результатів підтверджується також апробацією на міжнародних науково-практичних конференціях, інших наукових комунікативних заходах, їх впровадженням в практичну діяльність.

У цілому підготовлена Слюсаренко Вікторією Євгенівною дисертація є самостійним завершеним дослідженням, містить висновки, які раніше не були захищені, відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, а за своїм змістом, актуальністю, ступенем новизни, наукової та практичної цінності і оформленням – вимогам до докторських дисертацій з державного управління. Відтак, робота може бути рекомендована до захисту за вказаною спеціальністю.

С.В.Сімак, д.держ.упр., професор (рецензент).

Дослідження піднімає актуальну тему, адже побудова ефективного суспільства передбачає формування й розвиток нових інститутів, формування механізмів і форм взаємодії держави, бізнесу і громадського сектору, вирішення проблеми інтеграції інтересів учасників партнерських відносин у контексті національних стратегій. Тому є необхідність пошуку нових ефективних форм і механізмів взаємодії на території здійснення цих відносин, при цьому посилюючи роль феномена партнерства в міжсекторній взаємодії як джерела ресурсу ефективного розвитку відносин нового формату, де жоден із секторів самостійно не здатен вирішити завдання, що постали перед суспільством. Зазначене зумовлює актуальність та своєчасність дослідження Слюсаренко Вікторії Євгенівни, спрямованого на розробку теоретико-методологічних положень щодо механізму формування інституту партнерських відносин держави, бізнесу та «третього сектору» та практичних рекомендацій щодо вдосконалення оцінки ефективності функціонування інституту міжсекторного партнерства. Доцільно звернути увагу на те, що наукові результати дисертаційної роботи доведені до рівня методичних та практичних рекомендацій, що можуть скласти теоретичну основу для практичного врахування формування інституційного механізму міжсекторальної взаємодії в Україні.

Загалом дисертаційна робота, яку ми сьогодні розглядаємо, є завершеним самостійно виконаним науковим дослідженням на актуальну тему. Вона містить концепцію підвищення ефективності інституту партнерських відносин держави бізнесу та третього сектору на території, де воно здійснюється, та в державі в цілому. Рівень і глибина проведених досліджень, новизна отриманих результатів і ступінь їх практичного впровадження свідчать про наукову зрілість дисертанта, а здобутки дисертації цілком відповідають спеціальності "механізми державного управління".

Отже, дисертаційна робота Слюсаренко Вікторії Євгенівни "Механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні" відповідає вимогам МОН України та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

О.О.Шевченко, д.держ.упр., професор (рецензент).

Ознайомлення з дисертаційною роботою Слюсаренко Вікторії Євгенівни "Механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні" дозволяє зробити висновок про те, що поставлені в дисертації завдання в цілому розкривають мету роботи. Дисертантом, насамперед, вироблено комплексне уявлення про механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні. У цілому не викликає сумніву актуальність дослідження питань інституту міжсекторального

партнерства.

Найбільш вагомими результатами роботи слід вважати розроблену тристоронню модель ефективних партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» на території, де вона здійснюється із наступним впливом на ефективний розвиток суспільства, динамічною силою якої є збільшення переваг учасників, генерування ресурсів, формування інститутів розвитку, впровадження інновацій як каталізаторів процесів взаємодії учасників партнерства для забезпечення ефективного розвитку територій на якій воно здійснюється та держави в цілому. Відзначимо також розроблену концепцію підвищення ефективності функціонування інституту партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору».

Вірогідність отриманих результатів дослідження ґрунтується на глибокому теоретичному аналізі, узагальненні наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, спеціальних аналітичних та статистичних матеріалів з проблематики тристороннього партнерства. Наукова новизна положень дисертації характеризується тим, що найбільш вагомі її результати отримані вперше і визначаються особистим авторським підходом. Висновки дисертанта підкріплені аналізом нормативно-правових актів, отримані за допомогою сучасних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, чітко відповідають поставленим завданням. Дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України та може бути рекомендована до захисту в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

В.Г.Горник, д.держ.упр., професор.

З огляду на сучасні умови розвитку Української держави актуальність дисертаційного дослідження не викликає сумнівів. Дисертант піднімає важливу проблему вироблення механізму формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні. При цьому в науці державного управління проблема якісного теоретико-методологічного обґрунтування їх взаємодії, як і раніше, потребує свого вирішення.

Автор на основі процесного моделювання, ситуаційного і синергетичного підходів застосовано при формуванні концепції підвищення ефективності функціонування інституту партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору».

Вагомими результатами роботи, на наш погляд, є розроблена автором тристороння модель ефективних партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» на території, де вона здійснюється із наступним впливом на ефективний розвиток суспільства, динамічною силою якої є збільшення переваг учасників, генерування ресурсів, формування інститутів розвитку, впровадження інновацій як каталізаторів процесів взаємодії учасників партнерства для забезпечення ефективного розвитку територій на якій воно здійснюється та держави в цілому.

Докладне ознайомлення з дисертаційною роботою та публікаціями автора дозволяє зробити висновок, що вони виконані самостійно на актуальну тему. В них містяться вагомі теоретичні та прикладні результати. Ці результати та представлені науково-практичні рекомендації у сукупності забезпечують вирішення поставленої наукової проблеми механізму формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні.

В цілому за своїм змістом, актуальністю, новизною, важливістю одержаних результатів дисертаційна робота Слюсаренко Вікторії Євгенівни відповідає вимогам МОН України щодо форми і змісту робіт такого рівня, містить суттєву наукову новизну та її обґрунтування, тому вважаємо можливим рекомендувати спеціалізованій вченій раді прийняти роботу до захисту.

УХВАЛИЛИ:

1. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової й практичної цінності здобутих результатів дисертація Слюсаренко Вікторії Євгенівни "Механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні" відповідає спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління та вимогам пп. 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197.

2. Рекомендувати дисертацію Слюсаренко Вікторії Євгенівни "Механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні" для подання до спеціалізованої вченої ради за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук: "за" – 14, "проти" – немає, "утрималися" – немає; за профілем поданої на розгляд дисертації: "за" – 7, в т.ч. 5 докторів та 2 кандидати наук з державного управління.

Керівник міжкафедрального семінару,
професор кафедри публічного управління,
туризму та готельно-ресторанної
справи, д.держ.упр., професор

Олена ЄВМЕШКІНА

Секретар міжкафедрального семінару,
доцент кафедри публічного управління,
туризму та готельно-ресторанної
справи, к.держ.упр.

Марія МАСИК-БЕСОВА

ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Слюсаренко Вікторії Євгенівни

на тему "Механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні", що подана на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Дисертація Слюсаренко Вікторії Євгенівни на тему "Механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні", що подана на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління, виконана самостійно без підготовки в докторантурі. Тема затверджена Вченою радою Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського 27 червня 2024 року, протокольне рішення № 17.

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації "Механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні" проведено її попередню експертизу на базі кафедри публічного управління, туризму та готельно-ресторанної справ. Рецензентами визначено:

- 1) директор навчально-наукового інституту управління, економіки та природокористування, доктора наук державного управління, професора В.Г. Горника;
- 2) професора кафедри публічного управління, туризму та готельно-ресторанної справи Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, доктора наук державного управління, професора С.В.Сімака;
- 3) професора кафедри публічного управління, туризму та готельно-ресторанної справи Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, доктора наук державного управління, професора О.О.Шевченка.

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Досягнення Україною мети запровадження найвищих стандартів життя та виходу на провідні позиції у світі є, по суті, природною дорожньою картою в процесі впровадження реформ. Зазначене можливо здійснити за умови стійкої довіри між суспільними інститутами (особа, сім'я, родина, громада), бізнес структурами та державою в особі органів державного управління. Саме тристороннє партнерство найкраще забезпечить вирішення цього завдання. Важливість науково-методологічного обґрунтування механізму формування інституту міжсекторного співробітництва зумовлена потребою досягнення консенсусу між владою, бізнесом та громадськістю; необхідністю подолання нерівності в міжсекторному співробітництві в регіонах України; глибокого розуміння умов, що забезпечують ефективну міжсекторну співпрацю. Ефективне функціонування інституту тристороннього партнерства є основою для входження України до Європейського Союзу, допоможе подолати системні виклики, що постали перед сучасним державним управлінням. Це, звичайно, обумовлює необхідність розв'язання завдань, які вимагають формування нових ефективних механізмів і форм взаємодії владних, підприємницьких і громадських структур, що ґрунтуються на балансі інтересів і принципах максимізації взаємних переваг від співпраці, що можна назвати принципом позитивної суми, оскільки кожна зі сторін від співпраці отримує більше, ніж могла б досягти поодиночки. Зазначене, своєю чергою, викликає необхідність докорінної перебудови, яка б змінила саму суть державної політики, функції організаційних структур, що обслуговують ці процеси, приведення останніх до стану самоорганізації, що посприяє множинному створенню точок біфуркації, в яких незворотно відбуватиметься стрибкоподібне якісне перетворення структурних елементів функціонування української системи.

У Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на

2021-2026 роки вказано, що інститути громадянського суспільства порівняно з іншими соціальними інституціями мають високий рівень суспільної довіри. Це може бути підставою для налагодження міжсекторальної співпраці, оскільки питання належного застосування механізмів громадської участі у формуванні та реалізації державної політики на національному та регіональному рівнях, розширення сфер співпраці цих інститутів з державою та бізнесом є актуальними для сучасного державного управління.

Побудова ефективного суспільства передбачає формування й розвиток нових інститутів, формування механізмів і форм взаємодії держави, бізнесу і громадського сектору, вирішення проблеми інтеграції інтересів учасників партнерських відносин у контексті національних стратегій. Наведене й визначило необхідність пошуку нових ефективних форм і механізмів взаємодії на території здійснення цих відносин, при цьому посилюючи роль феномена партнерства в міжсекторній взаємодії як джерела ресурсу ефективного розвитку відносин нового формату, де жоден із секторів самостійно не здатен вирішити завдання, що поставили перед суспільством.

Дисертація виконувалася в межах науково-дослідної роботи кафедри публічного управління, туризму та готельно-ресторанної справи Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського за темою «Трансформація механізмів публічного управління в умовах деокупації та реінтеграції Автономної Республіки Крим: глобалізаційний вимір» (ДР № 0124U002260), роль автора у виконанні якої полягала в обґрунтуванні форм і методів державної підтримки тристороннього співробітництва.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розроблення теоретико-методологічних положень щодо механізму формування інституту партнерських відносин держави, бізнесу та «третього сектору» та практичних рекомендацій щодо вдосконалення оцінки ефективності функціонування інституту міжсекторного партнерства.

Зазначена мета визначила необхідність вирішення таких завдань:

- проаналізувати стан і основні проблемні формування та розвитку інституту партнерських відносин держави, бізнесу та третього сектору як системи та механізму на території, де воно здійснюється, та його вплив на розвиток ефективного суспільства;
- сформулювати концепцію підвищення ефективності інституту партнерських відносин держави, бізнесу та третього сектору на території, де воно здійснюється, та в державі в цілому;
- виявити й проаналізувати моделі і форми інституціоналізації партнерства, що застосовуються в зарубіжній практиці, оцінити можливості їх використання в українських умовах;
- розробити модель ефективного функціонування інституту партнерства держави, бізнесу та третього сектору;
- сформулювати механізм управління і розвитку інституту партнерських відносин держави, бізнесу та третього сектору;
- розвинути організаційно-економічний механізм управління з урахуванням інституціоналізації партнерських відносин держави, бізнесу та третього сектору;
- здійснити класифікацію форм і методів регулювання розвитку тристороннього партнерства шляхом структурування за рівнем розподілу повноважень між партнерами;
- обґрунтувати основні напрями інституційного забезпечення функціонування механізму реалізації регіональної політики розвитку тристороннього партнерства;
- розробити методичні рекомендації щодо вдосконалення оцінки ефективності функціонування інституту партнерства державних структур, бізнес-структур та третього сектору.

Об'єктом дослідження є інституалізація партнерських відносин держави, бізнесу та третього сектору.

Предметом дослідження є механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу та третього сектору в Україні.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дисертаційної роботи становлять фундаментальні положення теорії державного управління, державних регіональної політики, теорії систем і системного аналізу, управління організаціями, галузями, комплексами, корпоративного управління.

У дисертації застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, методи емпіричного пізнання (методи системного, статистичного і порівняльного аналізу, методи експертних оцінок, методи науково-концептуального моделювання, методи соціологічних опитувань, таблицна та графічна інтерпретація фактологічної інформації), зокрема: аналіз, узагальнення та синтез застосовано при формуванні теоретичної бази дослідження та відборі наукової інформації за темою дисертації; історичний метод для обґрунтування організаційного забезпечення державної політики підтримки та розвитку міжсекторного партнерства; діалектичний метод для виокремлення принципів ефективного суспільства в контексті адаптації міжнародного досвіду до української практики здійснення міжсекторного партнерства; систематизація для розроблення інфраструктурного забезпечення співробітництва держави, бізнесу та інститутів громадянського суспільства; компаративний та логіко-семантичний методи використано під час дослідження понятійного апарату та виробленні базових понять «партнерство», «міжсекторальне партнерство», «тристороннє партнерство»; процесне моделювання, ситуаційний і синергетичний підходи застосовано при формуванні концепції підвищення ефективності функціонування інституту партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору»; аналіз і систематизація нормативно-правової бази та проблем у аспекті формування механізму міжсекторної взаємодії дали змогу запропонувати напрями інституційного забезпечення функціонування механізму реалізації регіональної політики розвитку тристороннього партнерства; метод моделювання при моделюванні процесів розвитку партнерських відносин держави, бізнесу та третього сектору в сучасних умовах з позицій системного, процесного, інноваційного, синергетичного, економіко-кваліметричного і концептуально-методологічного підходів; проблемний аналіз використано для визначення ключових проблем при формуванні інституту тристороннього партнерства держави, бізнесу і «третього сектору», пов'язаних з просторово-економіко-соціокультурними та екологічними проблемами; метод формалізації для обґрунтування моделі і форми партнерства, визначення умов реалізації інтегрованих моделей соціальної відповідальності учасників партнерства; використання апарату повторюваних ігор стало основою для дослідження поведінки учасників партнерства в мінливих умовах середовища, що трансформується, а також дозволило сформулювати рекомендації щодо ефективної взаємодії учасників партнерства.

Наукова новизна полягає в розробленні теоретико-методологічних положень механізму формування інституту партнерства держави, бізнесу та третього сектору.

уперше:

- розроблено тристоронню модель ефективних партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» на території, де вона здійснюється із наступним впливом на ефективний розвиток суспільства, динамічною силою якої є збільшення переваг учасників, генерування ресурсів, формування інститутів розвитку, впровадження інновацій як каталізаторів процесів взаємодії учасників партнерства для забезпечення ефективного розвитку територій на якій воно здійснюється та держави в цілому. Доведено, що ефективність функціонування вадомоделі забезпечується виникненням синергетичного ефекту як результату перетину чотирьохсторонніх відносин: особа - бізнес - влада - громадські об'єднання;

- розроблено концепцію підвищення ефективності функціонування інституту партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» шляхом обґрунтування модернізації системи партнерської взаємодії учасників, під якою розуміється сукупність теоретико-методологічних положень і алгоритмів дій, спрямованих на вдосконалення застосовуваних моделей, механізмів, інструментарію з метою підвищення ефективності

взаємодії держави, бізнесу, «третього сектору» в Україні, формування простору гармонійного природного розвитку;

удосконалено:

- механізм управління розвитком партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» на території, де він здійснюється, який, на відміну від застосовуваних механізмів, базується на ідентифікації понять індивідуальних і громадських переваг, на співвіднесенні учасниками сукупних переваг, що розглядаються як приріст матеріальних і нематеріальних благ. Показано, що особливістю даного механізму є наскрізна поетапна реалізація заходів, спрямованих на виявлення територіальних особливостей партнерської взаємодії всіх учасників; розвиток інституційного середовища на території здійснення трипартизму; забезпечення взаємовигідної та ефективної співпраці стратегічних партнерів. Механізм дозволяє при виявленні відхилень у досягненні цілей та реалізації завдань системи партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» на території, де він здійснюється, скорегувати дії учасників і напрямки діяльності партнерства;

- оцінку ефективності партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» на території де воно здійснюється, зокрема розроблено методичні рекомендації щодо здійснення такої оцінки, в яких сформована система оціночних показників (СОП), що включає: підсистему, в яку входять показники та індикатори, що дозволяють провести оцінку рівня вирішення тактичних завдань, і підсистему, показники якої дозволяють оцінити ефективність взаємодії учасників партнерства. Виділено рівні ефективності партнерської взаємодії учасників: індивідуальна ефективність, функціональна ефективність, загальна ефективність. Визначено, що об'єктивність і результативність оціночних процедур забезпечуються за допомогою формування системи принципів, основними з яких є принципи збалансованості, вимірності стратегічної мети і тактичних задач партнерства, єдності методологічної бази СОП, багатокритерійності СОП, індикативного подання показників, забезпечення багаторівневої оцінки ефективності партнерства та ін. Розроблено методику визначення інтегрального показника ефективності партнерської взаємодії, застосування якої на практиці дозволить використовувати типовість територій;

- напрями інституційного забезпечення функціонування механізму реалізації регіональної політики розвитку тристороннього партнерства шляхом виокремлення методів формування комунікацій з громадськістю (аутсорсинг, фандрейзинг, ефективний менеджмент) та напрямів щодо: підвищення статусу тристороннього партнерства; розширення сторін партнерства шляхом включення організацій «третього сектору» як радників з питань сталого розвитку; забезпечення ефективного контролю за виконанням рішень; удосконалення механізмів інформування державних службовців і громадськості про партнерство і про сталий розвиток; розширення тематики партнерства та інші;

дістали подальшого розвитку:

- організаційно-економічний механізм розвитку підприємницьких структур як основного джерела доходів бюджетів всіх рівнів на території, де здійснюється міжсекторна взаємодія, що впливає на рівень фінансування а відтак і вирішення нагальних проблем. Доведена особлива важливість застосування даного механізму в сучасних умовах пошуку зростання потенціалу територій. Застосування даного механізму розширює можливості ресурсного забезпечення управління процесами партнерської взаємодії учасників та реалізації вироблених нами стратегій. Розроблений механізм включає комплекс методів, інструментів, важелів і показників, що створює основи для застосування різних алгоритмів дій у відповідності або невідповідності розвитку бізнес-структур. У першому випадку - це стабілізація і посилення позитивних змін, що веде до зростання впливу фінансів та інновацій в економіці території де здійснюється партнерська взаємодія, в другому - прийняття і реалізація управлінських рішень, спрямованих на розвиток територій та держави в цілому;

– моделі і форми партнерства, зокрема, визначено умови реалізації інтегрованих моделей соціальної відповідальності учасників партнерства, утворених з урахуванням диференціації рівня територіально-просторового розвитку України, склад і особливостей учасників партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору» в Україні;

– аналіз основних проблем при формуванні інституту тристороннього партнерства держави, бізнесу і «третього сектору», пов'язаних з просторово-економіко-соціокультурними та екологічними проблемами. Зокрема, визначена ключова проблема: неефективність партнерських відносин влади бізнесу та «третього сектору», нерозвиненість організаційно-інституційного супроводу процесів взаємодії учасників партнерства як основи забезпечення інноваційного розвитку економіки території на якій воно здійснюється, високої якості життя населення.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні результати дисертаційної роботи використані в діяльності:

полягає у тому, що основні результати дисертаційної роботи використані в діяльності:

– Закарпатської обласної державної адміністрації при розробці річних та перспективних планів і концепцій розвитку області, зокрема: Стратегії розвитку Закарпатської області до 2027 року, Програми соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2025 рік (довідка № 01-02/20 від 24.02.2025 р.);

– Ужгородської міської ради при розробці Стратегії міста «Ужгород-2030» (довідка № 02.4-13/165 від 28.02.2025 р.);

– ТОВ «Завод «Конвектор» при здійсненні процедур у сфері задіяння ресурсів усіх учасників міжсекторної взаємодії для налагодження нових ринків збуту товарів та надання послуг (довідка № 46 від 14.02.2025 р.);

– Дніпровського державного університету внутрішніх справ при підготовці наукових досліджень, науково-практичних рекомендацій, конкурсних робіт здобувачів вищої освіти в розрізі міждисциплінарного аналізу проблем реформування суб'єктів економічної діяльності, розвитку інститутів громадянського суспільства, місцевого самоврядування, транссекторальної співпраці органів державної влади, громадських організацій, бізнесових структур тощо (акт впровадження в наукову діяльність результатів дисертаційного дослідження № 231/2025НД від 28.03.2025 р.);

– Закарпатської обласної ради при розробці Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року та Програми соціально-економічного розвитку Закарпатської області на 2025 рік (довідка № 01.1-16/52 від 26.02.2025 р.);

– Бюро економічної безпеки (БЕБ), Територіального управління БЕБ у м. Києві при розробці процедур у сфері взаємодії контролюючих органів з бізнесом та незалежними експертними установами для підвищення ефективності кожного учасника такої взаємодії (довідка № 1199 від 4.02.2025 р.);

– в поточній діяльності Адвокатського об'єднання «Юридична компанія Бі ен Сі» (довідка № 22 від 4.02.2025 р.);

– Громадської організації «Інститут місцевого розвитку територіальних громад» під час організації й проведення комунікативних заходів та підготовки рекомендацій для органів державної влади (довідка від 27.02.2025 р.);

– Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» при запровадженні в навчальний процес дисципліни «Облік в небюджетних неприбуткових організаціях» (довідка № 7 від 04.02.2025 р.).

Результати дослідження можуть скласти теоретичну основу для практичного врахування органами влади у процесі взаємодії з бізнесом та громадськістю в механізмах вироблення державно-політичних рішень в Україні на національному та регіональному рівнях, в діяльності вищих та центральних органів державної влади.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом власних досліджень автора. Наукові положення, розробки, висновки та пропозиції, що виносяться на захист одержані автором самостійно.

Публікації. Основні положення та отримані наукові результати дисертаційного дослідження відображено в 41 науковій праці, із них: 1 одноосібна монографія, 1 розділ у колективній монографії, 3 статті у наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та Web of Science, 15 статей у наукових фахових виданнях України з державного управління, 1 стаття у наукових періодичних виданнях інших держав, 5 тез доповідей у матеріалах наукових комунікативних заходів, 15 статей, що додатково відображають наукові результати дисертації, а саме:

Монографії

1. Слюсаренко В. Є. Формування трипартизму: історія та розвиток: монографія. Суми : Університетська книга, 2024. 384 с.

2. Колісник Г. М., Павлич, М. П., Шеверя Я. В., Кесарчук Г. С., Слюсаренко В.Є., Поп Я. М. та ін. Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції: монографія / за ред. д.е.н., проф. Г.М. Колісник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2021. 274 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/d8d20dd6-d725-4da9-be04-ac70a9f49518>

Особистий внесок: сформульовано вплив на ефективність розвитку аудиту та судової експертизи при взаємодії трьох секторів державного, бізнесу та «третього сектору».

Статті у наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus:

3. Fedir Zhuravka, Taliat Bielialov, Mykola Sylenko, Dmytro Svyarenko, Viktoriia Sliusarenko, Natalia Nebaba and Amet Liumanov (2025). Digital capacity, startup ecosystems, and collaborative governance as drivers of regional economic growth: Evidence from Ukrainian regions. *Problems and Perspectives in Management*, 23(4), 635-649. [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.23\(4\).2025.43](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.23(4).2025.43)

Особистий внесок: сформульовано основні показники цифровізації що впливають на ефективність колаборації врядування, що до реалізації стартапів-екосистем на регіональному рівні, що призводить до економічного зростання регіону.

4. Taliat Bielialov, Katerina Fokina-Mezentseva, Viktoriia Sliusarenko, Nina Petrukha, Andrii Krasnoshapka. Trilateral Innovation Ecosystems In Industry 5.0: Startup Management, Collaborative Administration, And Resilient Governance. *International Journal of Environmental Sciences*, 1655-1661. Vol. 11 No. 17s, 2025. DOI: <https://doi.org/10.64252/8q22j019>

Особистий внесок: сформульовано чинники що впливають на реалізацію тристоронніх інноваційних екосистем в людино центричній державі.

5. Olena Oviechkina, Viktoriia Sliusarenko, Anatolii Dykyi, Mykola Sylenko, Natalya Koreneva. Institutionalizing state-business-civil society partnerships for regulating territorial disparities under systemic instability: a path to sustainable and environmentally resilient regional development. *International Journal of Ecosystems and Ecology Science (IJEES)*. Vol. 15 (4): 89-96 (2025). <https://doi.org/10.31407/ijeess15.411>

Особистий внесок: сформульовано чинники, що впливають інституціоналізацію партнерства держави, бізнесу та громадянського суспільства, в умовах системної нестабільності які ведуть до сталого та екологічно стійкого розвитку регіону

Статті в наукових фахових виданнях України

6. Слюсаренко В. Є. Міжнародний досвід організаційно-правового забезпечення взаємодії між державою, бізнесом та громадськими інституціями. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2023. № 33. С. 304-307. DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.33.56>

7. Слюсаренко В. Є. Інфраструктурна підтримка взаємодії держави, бізнесу та громадських інституцій. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2023. № 34. С. 219-222. DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.34.40>

8. Слюсаренко В. Є. Методи та форми державного сприяння тристоронньому партнерству. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2023. Том 34 (73). № 1. С. 238-243. DOI

<https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.1/42>

9. Слюсаренко В. Є. Методи регулювання розвитку тристороннього співробітництва: податковий та ефективний аспекти. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2023. № 35. С. 244-246. DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.35.44>

10. Слюсаренко В. Є. Механізми тристороннього співробітництва: міжнародний досвід. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування 2023. Том 34 (73). № 3. С. 183-187. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.3/28>

11. Слюсаренко В. Є. Аргументування важливості регіонального розвитку тристороннього партнерства. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2024. № 39. С. 310-315. DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.39.57>

12. Слюсаренко В. Є. Електронне врядування як інструмент тристоронньої співпраці. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2024. № 41. С. 308-315. DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.41.45>

13. Слюсаренко В. Є. Організаційно-правові механізми забезпечення тристоронньої співпраці. Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування. 2024. № 1. С. 260-266. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.1.41>

14. Слюсаренко В. Є. Вплив міжсекторального партнерства на людський розвиток. Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування. 2024. № 2. С. 223-226. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.2.32>

15. Слюсаренко В. Є. Роль трипартизму у формуванні дієвої держави та гармонійного суспільства. Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування. 2024. № 3. С. 176-181. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.3.26>

16. Слюсаренко В.Є. Принципи реалізації регіональної політики в рамках трипартизму. Актуальні проблеми економіки. Розділ: Публічне управління і адміністрування. 2024. № 2. С. 202-211. DOI: [10.32752/1993-6788-2024-1-272-202-210](https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-272-202-210)

17. Слюсаренко В.Є. Аналіз діяльності інститутів у сфері тристороннього співробітництва. Актуальні проблеми економіки. Розділ: Публічне управління і адміністрування. 2024. № 6 (276). С. 262-271. DOI: [10.32752/1993-6788-2024-1-276-261-269](https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-276-261-269)

18. Слюсаренко В.Є. Інституційне забезпечення взаємодії держави, бізнесу та громадськості: досвід та перспективи України. Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування. 2025. № 2. С. 198-206. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2025.2.27>

19. Слюсаренко В.Є. Вплив трипартизму на індикатори ефективного управління в державі. Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування, 2025 р., № 1. С.196-200. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2025.1.30>

20. Слюсаренко В.Є. Фективне функціонування інститутів трипартизму через вдосконалення механізмів між секторної взаємодії в системі публічного управління в Україні. Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування, 2025 р., № 45/2025. С.208-217 DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2025.45.35>

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав із напрямку, з якого підготовлено дисертацію

21. Viktoriia Sliusarenko, Petro Ovchar, Serhii Petrukha, Tetyana Trosteniuk, Nataliya Shelever, Ihor Kononenko. Institutional Approaches to State-Business-Society Partnership in Ukraine: Financial Support Mechanisms for Sustainable Development. Eksplorium. Volume 46, No. 1, May 2025: 1345–1360.

Особистий внесок: сформульовано ефективні інституційні підходи до партнерства держави, бізнесу та суспільства в Україні у визначенні механізмів фінансової підтримки сталого розвитку держави.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

22. Слюсаренко В.Є. Нормативно-правове регулювання обліку неприбуткових громадських організацій. Реформування економіки України: стан та перспективи: Матеріали

VIII міжнародної науково-практичної конференції. Київ: ДВНЗ "Київський національний економічний університет", 2013. С. 161-163.

23. Слюсаренко В.Є. Функціонування інституту територіальних громад як механізм активізації ефективного розвитку регіонів України. Друга міжнародна науково-практична конференція «Удосконалення обліку, аналізу, аудиту, і звітності у сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. Ужгород, 2015. С. 214-216.

24. Слюсаренко В.Є. Вплив тристороннього партнерства «держава-бізнес-третій сектор» на розвиток аудиту в Україні. I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Ужгород, 2017. С. 406 – 413.

25. Слюсаренко В.Є. Інноваційні інструменти трьохстороннього партнерства як шлях до ефективного суспільства. Трансформаційні зміни національної економіки в умовах Євроінтеграції. Дубляни, 2017. С. 81-84.

26. Слюсаренко В. Є. Моделі тристороннього партнерства держави, бізнесу та громадянського суспільства. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2016. Вип. 1. С. 97-100.

Статті, що додатково відображають наукові результати дисертації.

27. Слюсаренко В. Є. Вплив громадських інституцій регіону на розв'язання соціальних проблем. Науковий вісник Ужгородського університету. 2013. Вип. 3(40). С. 190–193.

28. Слюсаренко В.Є. Нормативне регулювання партнерських відносин держави, бізнесу та інституту громадянського суспільства. Науковий вісник НЛТУ. 2013. Вип. (23.18). С. 224-229.

29. Слюсаренко В.Є. Розвиток понятійно-категоріального апарату інституту тристороннього партнерства держави-бізнесу-"третього сектору" та його вплив на розвиток ефективного суспільства. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка. 2016. Вип. 1(5). С. 64-70.

30. Слюсаренко В.Є. Економічна самоорганізація територіальних громад. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка. 2014. Вип. 1(1). С. 82- 85.

31. Слюсаренко В.Є. Становлення інституту тристороннього партнерства держави-бізнесу-"третього сектору" та його вплив на розвиток ефективного суспільства. Вісник Сумського державного університету. 2015. №2. С.48-57.

32. Слюсаренко В. Є. Моделі тристороннього партнерства держави, бізнесу та громадянського суспільства. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2016. Вип. 1. С. 97-100.

33. Слюсаренко В.Є. Електронне врядування як ефективний інструмент трьохстороннього партнерства. Економіка. Фінанси. Право. №4/1. 2017. С. 49-52.

34. Слюсаренко В. Є. Методологічні підходи дослідження сутності тристороннього партнерства. Львівський інститут бізнесу і права. 2017. С. 64-69.

35. Слюсаренко В.Є. Світовий досвід розвитку тристороннього партнерства та його вплив на економічний розвиток. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2017. Вип. 1(49). С. 105–109.

36. Слюсаренко В. Є. Державна політика підтримки та розвитку міжсекторного партнерства. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки. 2018. Вип. №1 (10). С. 84-88.

37. Слюсаренко В. Є. Форми і методи державної підтримки трьохстороннього співробітництва. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. Том 29(68). № 3. С. 25-29.

38. Слюсаренко В. Є. Сутність та принципи реалізації самоврядної регіональної політики розвитку трьохстороннього партнерства. Науково виробничий-журнал Бізнес навігатор. 2018. Вип. 3-2 (46). 2018. С. 70-74.

39. Слюсаренко В. Є. Світовий досвід організаційно-правового забезпечення співробітництва по осі держава-бізнес-громадські інституції. Економіка фінанси право. 2018. Вип.6 /5. 2018. С.13-17.

40. Слюсаренко В. Є. Аналіз діяльності інститутів трьохстороннього партнерства. *Економічний вісник*. 2018. № 3(15). С.119-124.

41. Слюсаренко В.Є. Вплив тристоронньої співпраці на розвиток судово-економічної експертизи. *Актуальні проблеми економіки*. 2020. № 3. С. 4-11.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана на належному концептуальному рівні, написана грамотно, оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України. Стиль викладу в ній матеріалів, результатів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для їх сприйняття.

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Слюсаренко Вікторії Євгенівни "Механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні" та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Дисертаційна робота Слюсаренко Вікторії Євгенівни "Механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні" є завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Вона містить теоретичне обґрунтування концепції підвищення ефективності функціонування інституту партнерських відносин держави, бізнесу, «третього сектору». Рівень проведених досліджень та їх практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

2. Дисертаційна робота Слюсаренко Вікторії Євгенівни за своїм науковим рівнем, практичною цінністю, обсягом та оформленням відповідає вимогам пп. 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197.

3. Дисертаційна робота Слюсаренко Вікторії Євгенівни "Механізм формування інституту партнерства держави, бізнесу і третього сектору в Україні" може бути рекомендована для подання до спеціалізованої вченої ради за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Рецензент,
доктор наук з державного управління, професор,
директор навчально-наукового інституту
управління, економіки та природокористування
Таврійського національного
університету імені В.І.Вернадського

 Володимир ГОРНИК

Рецензент,
доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління,
туризму та готельно-ресторанної справи
Таврійського національного
університету імені В.І.Вернадського

 Сергій СИМАК

Рецензент,
доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління,
туризму та готельно-ресторанної справи
Таврійського національного
університету імені В.І.Вернадського

 Олександр ШЕВЧЕНКО